

Jak stát (ne)dotuje včelaře

PAVEL ŘÍČKA

Čas od času se v tisku objeví zpráva o tom, jak jsou včely chované včelaři nenahraditelné pro opylování rostlin v přírodě a zemědělství. Chování včel je označováno za pozitivní externalitu a následně za záminku pro státní podporu včelařství. Včely i květy se ale obešly bez dotací v minulosti stejně jako se bez nich obejdou i dnes v mnoha zemích světa, včetně např. USA, kde mezi včelaři a farmáři existuje čilý obchod s opylováním zemědělských plodin.

V České republice je hlavní dotací na včelaře příspěvek na zazimování včel, který spočívá v poskytnutí částky 150,- Kč na včelstvo na náklady spojené s krmením včel na zimu řepným cukrem.

Pro zdárné přezimování je třeba včelstvu dodat přibližně 12 kg řepného cukru. Zatímco ještě v roce 1999 činila cena cukru přibližně 14 Kč za kg, dnes se cena v důsledku regulací, kvót a státních intervenčních nákupů pohybuje kolem 25 Kč za kg. K nakrmení jednoho včelstva tak musí včelař (a všichni ostatní) vydat navíc kvůli státní regulaci a deformaci trhu s cukrem přibližně o 12x11 Kč, tj. o 132 Kč více, než kolik by musel zaplatit na nedeformovaném trhu s cukrem. To neznamená nic jiného, že skutečná dotace (dotace na pořízení cukru minus navýšení ceny cukru vlivem státní regulace) se pohybuje maximálně na úrovni 18 Kč na včelstvo (150-132 Kč).

Ani tato dotace ale není „zadarmo“. Každý jednotlivý včelař totiž musí o dotaci požádat na předepsaném formuláři, tuto žádost předat příslušnému funkcionáři, který žádost zpracuje a pošle dál. Ve druhém kole jdou po stejných „trasách“ zpět dotace k žadateli. Je třeba udělat podrobný seznam všech žadatelů a tyto seztat v určený čas na určené místo, aby si příslušnou

částku převzali a toto převzetí stvrdili svým podpisem. Následně musí příjemce dotace (ČSV - Český svaz včelařů) tuto dotaci řádně přepočítat a státní pokladně vyúčtovat, aby nechyběla ani korunka.

Celkový počet včelařů je přibližně 50 tisíc a každý obhospodařuje průměrně 9 včelstev. Předpokládejme, že sepsání, podání, zaevidování, vyřízení, vyplacení a převzetí dotace v rámci 1 přihlášky na 9 včelstev představuje přibližně 1 pracovní hodinu. Jde celkem o 50 tisíc hodin na rozdělení dotace ve výši přibližně 70 mil. Kč. Na 1 hodinu práce připadá rozdělení dotace ve výši 1.400,- Kč. Tento hodinový „produkt“ vypadá dobře, ale musíme si uvědomit, že tyto peníze jsou v podstatě nepřímo tran-

sferovány dále lidem, kteří se zabývají produkcí cukru a potažmo státním úředníkům na těchto činnostech participujícím.

Když si uvědomíme, že dotace pouze kompenzuje vyšší cenu cukru v důsledku státní regulace, vidíme, že skutečná výše dotace po očištění ceny cukru o přírůžku vytvořenou protitržními opatřeními státu je nižší. Je-li tedy skutečná čistá výše dotace pouze 18 Kč na včelstvo, jak jsme ukázali, pak stát nerozdává 70 milionů, ale pouze 8,4 milionu. Na 1 hodinu administrativní „práce“ včelařů a funkcionářů nám tak zbude „výnos“ ve výši pouze 168 Kč.

Strávit ročně v průměru 1 hodinu tím, že dostanu z měšce 168 Kč, které stát vytáhl někomu z kapsy proti jeho vůli jako kapsář, za to, že se věnuji svému koníčku, už nevypadá tak radostně, jako se jevílo na začátku. Ba právě naopak. Z mého hlediska se jedná o činnost zcela amorální a každého slušného včelaře urážející.

Ptám se tedy, do kdy budeme platit přemrštěné ceny za cukr, kterého je na světovém trhu velký nadbytek? A do kdy boj s tímto nadbytkem budeme vydávat za prozřetelnou státní politiku? Tato politika vede jen k dalším distorzím, z nichž dotování chovu včel je jen jednou součástí.

Autor je právník a amatérský včelař

Mitbestimmung - export německého korporativismu

PETR MACH

Německo uplatňuje v Evropě ojedinělý korporativistický model řízení akciových společností, zvaný Mitbestimmung (spolurozhodování), který znamená, že v představenstvu, které řídí firmu, zasedají s hlasovacím právem kromě zástupců akcionářů i zástupci odborů.

Toto silné omezení vlastnických práv ve Spolkové republice Německo je nyní označováno ekonomy za neefektivní anachronismus. Odbory v představenstvech firem brání tlakům na růst produktivity práce a blokují propouštění nevykonných zaměstnanců. To samozřejmě Němcům v konečném důsledku nepomáhá, protože konkurence právních systémů neúprosně uka-

zuje, který systém je efektivnější. Německé firmy raději přesouvají výrobu z Německa pryč. Bylo by logické, kdyby Německo systém liberalizovalo a přizpůsobilo se tak mezinárodní soutěži právních systémů. Jak ale píše britský týdeník Economist, „místo aby Německo opustilo roli anachronického systému Mitbestimmung, nová evropská pravidla exportují německý systém do ostatních zemí“.¹⁾

1. Mitbestimmung na začátku dobrovolný

Vizionáři jednotného celoevropského modelu korporativistického podnikání prosadili zavedení nové právní formy podni-

(Pokračování na str. 2)

Mitbestimmung...

(Dokončení ze str. 1)

kání, „evropskou společnost“. Nařízením Rady č. 2157 z roku 2001 bylo nařízeno všem členským zemím začlenit „evropskou společnost“ do svých právních řádů vedle tradiční akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným. „Evropská společnost“ se nicméně stala dobrovolnou formou - a též proto, že obsahuje nesmyslný model zapojení nevlastníků do řízení firmy, neobjevil se - k lítosti zastánců unifikace - dosud nikdo, kdo by „evropskou společnost“ založil.

V listopadu letošního roku schválil „zákon o evropské společnosti“ velkou většinou hlasů český parlament. Pro zákon hlasovali poslanci všech politických stran a k návrhu se ani nevedla žádná diskuse. Vlastně nikdo z poslanců a senátorů netušil, o co jde - a ani to nebylo potřeba - zákon přeci pouze „implementoval směrnici EU“ a poslanci topící se v direktivách a návrzích zákonů jej chtěli mít rychle za sebou.

Většina z 29 stran zákona popisuje procedury zapojení zástupců zaměstnanců do řízení firmy. Zákon např. stanoví, že 10 % zaměstnanců může iniciovat založení „vyjednávacího výboru“ složeného ze zástupců zaměstnanců, kterému firma musí hradit veškeré náklady a k němuž má přizvat „odborné poradce, zejména zástupce odborných organizací na úrovni Evropských společností“.²⁾ Výbor pak dojednáva kon-

krétní formu zapojení zaměstnanců do řízení firmy. Zavádí se princip, že v případě evropské společnosti založené sloučením firem ze dvou členských zemí se použije pro účast zaměstnanců na řízení společnosti legislativa té země, kde je účast zaměstnanců na řízení firmy rozsáhlejší.

2. Mitbestimmung povinný pro společné podniky

Zdálo by se, že zákon je absolutně neškodný, protože založení „evropské společnosti“ není povinné. Týden po té, co zákon prošel i Senátem, rozhodla EU na zasedání Rady ministrů 25. listopadu 2004 o směrnici, která stanoví, že pravidla daná evropskou společností jsou nyní povinná v případě společností založených spojením firem registrovaných v různých členských zemích.

Jak píše britský týdeník The Economist, „V praxi to znamená, že když se bude chtít anglická nebo francouzská společnost sloučit s německou, bude muset do představenstva začlenit zástupce zaměstnanců. Analogicky, v případě českých firem, do nichž vstoupí německý investor, bude muset být zaveden model zapojení zaměstnanců do řízení firmy odpovídající německé legislativě.“

3. Mitbestimmung povinný pro všechny

Regulací nadnárodních fúzí ale snahy o celoevropské prosazení systému Mitbestimmung nekončí. Jak se píše v návrhu Evropské ústavy, „Unie doplňuje činnost členských států v oblasti zastupování

a kolektivní obrany zájmů pracovníků a zaměstnavatelů včetně spolurozhodování (Mitbestimmung)“ (článek III-210, písm. f) Evropské ústavy). V případě ratifikace euroústavy bude moci EU pomocí nových směrnic systém Mitbestimmung diktovat všem firmám ve všech zemích Unie!

Konečným cílem má být všeobecné zavedení „sociální spravedlnosti“ a „rovnoprávního“ podílu zaměstnanců na řízení firm na celém kontinentu. Jak se píše na 163. straně Evropské ústavy, „Unie a členské státy soudí, že takový vývoj bude výsledkem nejen fungování vnitřního trhu, který napomůže harmonizaci sociálních systémů, ale také výsledkem postupů stanovených Ústavou a sblížením právních a správních předpisů členských států.“³⁾

Mitbestimmung znamená nejen omezení vlastnických práv, ale také vytvoření systému neefektivního a globálně nekonkurenceschopného. EU ho přitom prosazuje s odvoláním na „lisabonský“ cíl stát se „nejdynamičtějším a nejkonkurenceschopnějším ekonomickým blokem do roku 2010“.

Evropská ústava, která je České republice předložena k ratifikaci, má ukončit rozmanitost a konkurenci právních řádů, přičemž legislativa právní formy podnikání je jen maličkou součástí této chystané přelomové státoprávní změny.

1) The Economist 4.12.2004, str. 11

2) Zákon o Evropské společnosti, str. 20

3) The Economist 4.12.2004, str. 11-12

Miliarda euro promrhána na podporu eurotabáku

EU – jak známo – bojí proti tabáku, na druhé straně ale štedře dotuje jeho výrobu. Jak se píše ve Výroční zprávě za rok 2003 Evropského kontrolního úřadu [www.eca.eu.int], „EU podporuje pěstování tabáku na svém území částkou jedné miliardy euro ročně. Tato podpora představuje 75 % příjmů pěstitelů ... Systém přitom vedl k rozšíření pěstování řady odrůd tabáku, o který není na trhu EU zájem.“ Aby v tom nebyl rozpor, vymyslela EU speciální podporu neškodlivého eurotabáku. Jak ale konstatuje zpráva dále, „nenastala nicméně tendence k pěstování méně škodlivého tabáku, který by byl také šetrnější k životnímu prostředí. Tabákové fondy, vytvořené speciálně pro tento účel, byly špatně spravované.“

Ocenění proněmeckého novináře

„Euroskeptici jsou často skrytými šovinisty,“ prohlásil bývalý ministr zahraničí ČSFR Jiří Dienstbier při předávání novinářské ceny „Psaní pro Evropu“ Lubošovi Palatovi [ČTK 4.11.2004]. Cenu uděluje rakouská polostátní tisková agentura APA. Palata proslul vyhraněně proněmeckými postoji. Např. v Lidových novinách napsal: „Německo zůstává spíše Evropskou unií obklíčeno a drženo pod kontrolou, než aby v ní hrálo roli, která mu přísluší. Vůdčí pozice se ale bude Němcům ve sjednocené Evropě upírat stále problematičtěji. Zatím brání zvýšení vlivu Berlína v EU averze a připomínka druhé světové války. Berlín nejen není hlav-

ním městem Evropy a němčina, nejrozšířenější jazyk na kontinentu, se doposud nestal jednou z hlavních řečí unie. S rozšířením vstoupily do EU země, které mají k Německu a jeho přirozené roli prvního mezi rovnými nedůvěru. Berlín sice doufá, že v nich i díky ekonomické závislosti získá nové spojence, ale je to běh na dlouhou trať. Takže, kdy i tady u nás a v nás skončí druhá světová válka? Možná tehdy, až se stane evropským prezidentem německý státník.“ [Lidové noviny 7. 5. 2004].

Andorra musí platit za vstup na trh EU

EU přiměla Andorru (70 tisíc obyvatel), za přístup na trh uzavřít dohodu, podle které bude Andorra zdaňovat v bankách úroky z vkladů občanů zemí EU sazbou 35 %. Tři čtvrtiny výnosu daně bude Andorra platit též zemí EU, jejíž občan si peníze v Andoře uložil. [Rozhodnutí Rady EU z 20. října 2004] Podobnou dohodu uzavírá EU i se Švýcarskem, Lichtenštejnskem a Monakem. V Andoře neexistují daň příjmu, majetkové daně ani daň dědická. Firmy platí pouze fixní roční poplatky za živnostenské oprávnění a občané platí jen umírněné spotřební daně. Stát celkově přerozděluje 26 % HDP.

Další pokus EU harmonizovat přímé daně

LEOŠ VÍTEK

Po červnové mezivládní konferenci EU, kde Velká Británie zabránila tomu, aby Evropská ústava umožnila Evropské unii určovat sazby daně z příjmu firem, se zdálo, že možnost daňové harmonizace firemních daní je zažehnána.

Iniciativy se ale z podnětu Německa a Francie chopila Evropská komise a tato staronová agenda se začala projednávat na úrovni Rady i na nižších expertních úrovních. Výsledkem je zřízení „stálé pracovní skupiny“, která se má zabývat problematikou harmonizace základu daně z příjmů firem. Když nelze harmonizovat sazbu, bude se harmonizovat základ daně. Jak se praví v oficiálním stanovisku německé vlády, „společným cílem by mělo být představení návrhu jednotného základu daně na počátku roku 2006.“

V celém konceptu se však skrývá úskalí, kvůli němuž by mohl mít princip jednotného základu daně významné dopady na daňové příjmy České republiky. Komise totiž navrhuje, aby byl daňový výnos jednotného základu daně přerozdělován mezi jednotlivé státy a Česká republika by mohla na tento model značně doplatit.

Jako v podobných případech je i zde zvolena následující strategie. Nejprve se vytvoří zdání problému (údajně vysoké náklady firem spojené s tím, že jsou různě zdaněny, pokud podnikají ve více zemích). Poté je zadáno vypracování analýzy, která existenci problému potvrdí. A nakonec je založena pracovní skupina, která problém řeší a celá záležitost se několik let diskutuje, až se podaří prosadit původně sledovaný cíl. Tato „salámová metoda“ je až dosud

v EU velmi úspěšná, a to zejména proto, že jak na úrovni Komise tak v jednotlivých členských státech sama vytváří zájmové skupiny, které jsou motivovány k prosazování záměru a jeho neustálému „řešení“.

Poté, co se Komise od počátku 60. let nepřilíš úspěšně snaží o pokrok v harmonizaci zdanění firem, využila nynější vnitropoliticky motivované poptávky Francie a Německa (viz LF 5/2004) k zahájení dalšího kola debat o harmonizaci zdanění firem – pro začátek sjednocením způsobu výpočtu základu. Představitelé obou zemí se ovšem netají tím, že pro ně jde o první krok, za kterým bude následovat sjednocení sazeb daně ze zisku firem nebo zavedení minimální sazby daně. Důvod je jednoduchý – ve starých členských zemích EU existuje silná nechuť snižovat sazby daně ze stávajícího průměru 31,5 %, zatímco v nových členských státech klesly sazby za posledních 10 let o více jak 10 % na průměrných 21,5 %. Měřeno podílem výnosu daní ze zisku firem na HDP je tento pohyb ještě výraznější: zatímco ve starých zemích EU od roku 1995 do roku 2002 podíl daně ze zisku firem dokonce vzrostl z 2,0 na 2,4 % HDP, v nových členských zemích ve stejném období klesl z 3,4 na 2,5 % s perspektivou dalšího výrazného poklesu.

Rizikem pro Českou republiku je nejen ztráta autonomie v oblasti daně z příjmu právnických osob, ale také riziko výpadku českých daňových příjmů, který by však nebyl nutně doprovázen odpovídajícím snížením daňové zátěže domácích subjektů. Jednotný základ daně je v návrhu konstruován jako tzv. *konsolidovaný základ*.

Konsolidace základů daně u nadnárodních firem znamená, že ziskové pobočky působící v ČR konsolidují (sečtou) zisk se ztrátou mateřské firmy v zahraničí. Poté má být konsolidovaný základ na úrovni koncernu rozdělen podle *dosud neznámého klíče* mezi země, v nichž koncern působí. Nakonec si každá země na svou přidělenou poměrnou část celkového základu daně koncernu uvalí národní sazbu daně ze zisku.

Je pravděpodobné, že pro Českou republiku (a obecně všechny nové členské země), kde působí zejména ziskové dceřiné firmy s centrály převážně ve starých zemích EU, takový mechanismus nebude výhodný.

Nadnárodním firmám může zavedení jednotného „konsolidovaného“ základu daně snížit náklady spojené s existencí daňového systému i daně. Proti této výhodě ale stojí průlom do výlučné národní pravomoci v oblasti přímých daní. Závažným důsledkem by ale bylo pravděpodobné snížení daňového výnosu českého státu (a dalších nových členských zemí) ve prospěch starých členských zemí (kde jsou nadnárodní firmy méně ziskové). Naše vláda by pak dost možná výpadek výnosu daně z příjmu firem kompenzovala zvýšením spotřebních daní.

Návrhy na zavedení harmonizovaného konsolidovaného základu je možné vnímat především jako snahu starých zemí EU získat část daní ze zisku firem na úkor nových členských zemí. Proto by Česká republika neměla tyto návrhy na harmonizaci zdanění firem podporovat.

Autor je ekonom

ÚŘAD NA ZRUŠENÍ

V této rubrice představujeme úřady, které žijí z peněz daňových poplatníků a jejichž existence je zbytečná nebo dokonce škodlivá. Jsme přesvědčeni, že odstraňování zbytečných úřadů je jediná cesta k omezení korupce a účinná cesta ke snížení daňového břemene.

Český statistický úřad

Status: Úřad zřízený zákonem
Roční rozpočet: 1,2 miliardy Kč
Rozpočet na platy: 740 milionů Kč

Počet zaměstnanců: 2028 osob
Činnost: Shromažďuje, zpracovává a zveřejňuje data o porodnosti, úrodě, cenách, mzdách, výrobě, exportu, importu, atp. Každých 10 let provádí celonárodní „sčítání lidu“.

Hodnocení: Data sbíraná statistickým úřadem využívá stát zejména k vymýšlení a nastavování zásahů do ekonomiky a životů lidí. Kdyby byl úřad zrušen, ušetřili by daňoví poplatníci více než miliardu korun, přestaly by jim hrozit pokuty za špatně vyplněné formuláře, budova by mohla být privatizována a dva tisíce pracovníků by mohly najít užitečnou práci v soukromém sektoru. Nikdo by neobtěžoval ob-

čany s dotazy o počtu televizí a ledniček. Pokud existují užitečné údaje (např. o inflaci), o které by mohl mít někdo zájem, mohou je poskytovat konkurující si soukromé instituce nebo malý odbor ministerstva financí, bez pravomoci udělovat pokuty. ČSÚ je každopádně příliš velký. Velká část jeho pracovníků je v úřadu nepochybně již léta prakticky neužitečná. Obhájcí existence státního statistického úřadu by měli umět odpovědět na základní kacířskou otázku: *Co by se stalo, kdybychom neznali každý měsíc saldo obchodní bilance?*

Verdikt: Zrušit (nebo aspoň hodně zmenšit)

Staronové obavy intelektuálů

„Naše civilizace ze své podstaty směřuje k diktatuře kartelů, diktatuře reklamy, zisku, korporací, konzumu,“ uvedl bývalý prezident Václav Havel na konferenci o globalizaci v Paříži 26. října 2004. „Obávám se, že nevzpamatuje-li se lidstvo do radikálně nové odpovědnosti, pak neexistuje antimonopolní zákon tak dokonale a jakákoliv hospodářská regulace tak důkladná, aby dokázaly jednou provždy a zásadně toto směřování zastavit.“ dodal Havel [Literární noviny 8.11.2004]. Stejně obavy měl v roce 1916 Vladimír Iljič Lenin, když psal esej „Imperialismus jako poslední stádium kapitalismu“.

EU: Daň z piva nesmí být nižší než daň z vína

„Zdaňovat pivo, které se ve Švédsku vyrábí, méně než víno, které se ve Švédsku nevyrábí, je nutno chápat jako protekcionismus neslučitelný se společným trhem,“ uvedl komisař EU pro daně Fritz Bolkenstein [tisková zpráva Evropské komise z 21.10.2004] a oznámil, že Komise podá u Evropského soudního dvora na Švédsko žalobu. Litr piva je ve Švédsku zatížen spotřební daní 14,70 švédských korun (11,50 Kč), zatímco stejně silné víno má daň o polovinu vyšší. Lze očekávat, že komise analogicky vyzve Francii na oplátku zvýšit daň z vína na úroveň daně z piva – a výsledkem bude zvýšení daní všude. Ačkoliv smlouvy o EU neumožňují Radě ministrů nařizovat většinovým hlasováním daně, Evropský soudní dvůr tak činit může.

Nová podoba internetových stránek

www.petrmach.cz

**kompletní archiv Laissez Faire od r. 1998
fulltextové vyhledávání ve stovkách článků**

překlady a tlumočení

Mgr. Veronika Lásková

francouzština • angličtina • čeština

obchodní jednání, odborné texty, dokumenty

tel. 736 112 002

veronika.laskova@volny.cz

PŘEDPLATNÉ

**ZAUJAL VÁS ČASOPIS
LAISSEZ FAIRE?**

**PŘEDPLAŤTE SI
JEJ ZA 100 Kč**

Předplatné zahrnuje
zasílání deseti čísel LF ročně každý
měsíc kromě července a srpna.

Kontaktujte Petra Macha:

Tel.: 603 228 753 • Email: mach@iol.cz

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: občanské sdružení Laissez Faire. Adresa: Bozděchova 8, 150 00 Praha 5. Tel.: 603 228 753, mach@iol.cz. Redakční rada: Petr Mach, Tomáš Jirsa, Jaroslav Bachora, Dalibor Roháč. Internetový archiv: www.petrmach.cz. Číslo účtu: 1011153517/5500. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597